

## บทที่ 5

### การประเมินผลการนำหลักสูตรไปทดลองใช้ และการปรับปรุงหลักสูตร

กระบวนการที่สำคัญ ของการพัฒนาหลักสูตรอีกประการหนึ่ง คือ การประเมินผล การนำหลักสูตรไปทดลองใช้ สำหรับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นครั้งนี้ผู้วิจัยได้ประเมินผล กระบวนการพัฒนาหลักสูตรจาก 3 กลุ่ม ได้แก่ นักเรียนซึ่งเป็นผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงจาก การทดลองใช้หลักสูตร ครูผู้สอนงานอาชีพ ซึ่งเป็นผู้ร่วมวิเคราะห์เนื้อหา ร่างกิจกรรมการ เรียนการสอน ก่อนที่จะนำหลักสูตรไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ มีส่วนในการสังเกตการสอน และช่วยสอนเป็นบางโอกาส และกลุ่มสุดท้าย คือ ผู้ปกครองนักเรียน ซึ่งเป็นผู้สนับสนุนการ จัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นผู้รับรู้ว่าสิ่งที่ทางโรงเรียนได้จัดกิจกรรมการเรียนการ สอนให้กับบุตรหลานของตน และข้อมูลจากส่วนนี้จะ เป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรต่อไป ผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

#### 5.1 นักเรียน : การประเมินผลผู้ได้รับผลโดยตรงจากการนำหลักสูตรไปทดลองใช้

เครื่องมือและเทคนิค วิธีการรวบรวมข้อมูลจากนักเรียน ได้แก่

5.1.1 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ แบบวัดทักษะการปฏิบัติงาน และแบบวัดคุณลักษณะ ในการทำงาน

เพื่อให้ทราบข้อมูล ในส่วนที่เป็นค่าความสัมฤทธิ์ของนักเรียน นามาเทียบกับเกณฑ์ ความรอบรู้ ซึ่งผลที่ได้จากการใช้เครื่องมือในส่วนนี้ ปรากฏว่านักเรียนส่วนใหญ่ผ่านเกณฑ์ ความรอบรู้ มีนักเรียนเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ไม่ผ่านเกณฑ์ ในบางหลักสูตร บางชั้นเรียน

เมื่อวิเคราะห์ถึงสาเหตุที่นักเรียนบางคน ไม่ผ่านเกณฑ์ความรอบรู้ น่าจะมีสาเหตุ มาจากระดับความรู้ ความสามารถ ที่ไม่เหมาะสมกับระดับชั้น ช่วงความสนใจ ความพยายาม ในการปฏิบัติกิจกรรมซึ่งน้อยกว่านักเรียนปกติ นอกจากนี้ยังพบว่า นักเรียนเหล่านี้ส่วนมาก มักจะขาดเรียนโดยไม่มีเหตุผลที่สมควร รวมทั้งนักเรียนบางคนมักจะหนีเรียนในบางวัน สิ่ง เหล่านี้เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้นักเรียนมีค่าความสัมฤทธิ์ไม่ผ่านเกณฑ์ความรอบรู้

### 5.1.2 คำถามปลายเปิดสำหรับนักเรียน

เพื่อให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็น ต่อการที่นักเรียนได้เรียนรู้ ตามหลักสูตรท้องถิ่น ผู้วิจัยได้แจกคำถามปลายเปิด ให้นักเรียนตอบโดยอิสระและไม่ต้องเขียนชื่อ เมื่อเรียนจบแต่ละหลักสูตร ข้อมูลที่ได้สามารถกล่าวโดยสรุปได้ว่านักเรียนส่วนใหญ่มีความพอใจชอบที่ได้เรียนตามหลักสูตรท้องถิ่นเห็นว่า สิ่งที่ได้เรียนมีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตประจำวัน และจะนำไปปฏิบัติที่บ้าน อย่างไรก็ตามผู้วิจัยไม่อาจกล่าวได้ว่านักเรียนทุกคนมีความเห็นตรงกัน ทั้งนี้จากการวิเคราะห์การตอบคำถามของนักเรียนในบางหลักสูตร นักเรียนบางคนก็ตอบว่าไม่ชอบ ไม่อยากทำ และจะไม่นำไปปฏิบัติ อาทิ เรื่องการทำน้าปลาจากปลาร้า

เหตุผลของนักเรียนแต่ละคนไม่ต่างกันมากนัก เช่น กรณีที่ตอบว่าชอบเรียนก็จะให้เหตุผลว่ามีประโยชน์ จะนำไปปฏิบัติเพื่อใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ งานอาชีพบางงานก็สามารถทำไว้ใช้ ไว้รับประทาน หรือจำหน่ายได้ กรณีที่ตอบว่าไม่ชอบเรียน และ/หรือจะไม่นำความรู้ไปปฏิบัติก็จะให้เหตุผลว่า ไม่มีวัสดุอุปกรณ์ และทำยาก เป็นต้น

ตัวอย่างของการตอบคำถามปลายเปิดของนักเรียนอยู่ในภาคผนวก

### 5.1.3 การสังเกต และการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ

เพื่อให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับ ความพึงพอใจของนักเรียน ในการเรียนตามหลักสูตรท้องถิ่น ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน ขณะที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนทุกครั้ง พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ให้ความสนใจกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่มีการปฏิบัติ และจากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่า หากกิจกรรมใดนักเรียนปฏิบัติได้ หรือเป็นกิจกรรมที่มีขั้นตอนไม่ยุ่งยากซับซ้อน นักเรียนจะให้ความสนใจมาก และจะประสบความสำเร็จงานการเรียน เช่น หลักสูตรการทำที่แขวนกระถางโดยวิธีมัดบม หลักสูตรการเผาถ่านจากซังข้าวโพด หลักสูตรการทำข้าวเกรียบปากทอง เป็นต้น ส่วนกิจกรรมที่มีขั้นตอนยุ่งยาก ซับซ้อน เช่น การทำน้าปลาจากปลาร้า การจักสานใบตาล ใบลาน นักเรียนจะให้ความสนใจช่วงแรกและค่อย ๆ ลดความสนใจลงทีละน้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มนักเรียนที่มีช่วงความสนใจสั้นและมีความพยายามน้อย แต่สำหรับกลุ่มที่มีความพยายามสูง ไม่ว่ากิจกรรมนั้นจะยุ่งยาก ซับซ้อนเพียงใดพวกเขาก็จะไม่ลดละความพยายาม และจากการสนทนากับนักเรียนเหล่านี้ พบว่าพวกเขามีความพอใจที่ได้เรียนในสิ่งที่ท้าทายความสามารถ และอยากให้ผู้วิจัยจัดกิจกรรมในลักษณะนี้อีก

### 5.2 ครูผู้สอนงานอาชีพ : การประเมินผลบทบาทของผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร

เครื่องมือ และเทคนิควิธีการในการรวบรวมข้อมูลจากครูผู้สอนงานอาชีพ คือ การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ เพื่อให้ทราบข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อกระบวนการพัฒนาหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปทดลองใช้ ครูผู้สอนงานอาชีพที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรครั้งนี้มี 2 คน เป็นครูชาย 1 คน และหญิง 1 คน ผู้วิจัยมีความสนิทสนมเป็นส่วนตัวทั้ง 2 คน การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการจึงเป็นไปโดยธรรมชาติ

ครูผู้สอนงานอาชีพให้ความเห็นว่า หลักสูตรท้องถิ่นในกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ เป็นสิ่งที่ดี เนื่องจากทำให้นักเรียนได้เรียนในสิ่งที่เกี่ยวข้อง และมีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตประจำวัน รวมทั้งเป็นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าอีกด้วย จากการสนทนา และการสังเกตของผู้วิจัย พบว่าครูผู้สอนงานอาชีพทั้งสองคนมีความสนใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น และตามปกติก็เคยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นอยู่แล้ว เช่น การทำอาหารหวาน อาหารคาวโดยใช้วัสดุที่มีในท้องถิ่น การฝึกให้นักเรียนพ้อนรำพื้นเมือง เป็นต้น

เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้หลักสูตรท้องถิ่นที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ครูทั้งสองคนมีความเห็นว่า มีประโยชน์ต่อตัวนักเรียน และเห็นควรให้มีการนำไปใช้กับนักเรียนรุ่นหลังในปีการศึกษาต่อไป

### 5.3 ผู้ปกครองนักเรียน : การประเมินผลบทบาทของผู้สนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ก่อนการนำหลักสูตรไปทดลองใช้ ผู้วิจัยมีโอกาสชี้แจงกับผู้ปกครองนักเรียน ในที่ประชุมของชุมชนแล้ว นอกจากนี้ผู้วิจัยก็มีความสนิทสนมกับผู้ปกครองนักเรียนหลาย ๆ คน เป็นบางส่วนตัวดังนั้นการพูดคุย เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับทางโรงเรียนจึงเกิดขึ้นอย่างไม่เป็นทางการบ่อยครั้ง นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ใช้คำถามปลายเปิดกับผู้ปกครองโดยแจกให้นักเรียนนำไปให้ผู้ปกครองตอบ ผู้วิจัยย้ำกับนักเรียนว่า หากผู้ปกครองไม่สามารถอ่านและเขียนได้ ให้นักเรียนเป็นคนอ่าน เพื่อให้ผู้ปกครองตอบ และนักเรียนเขียนคำตอบตามความเป็นจริง อย่างไรก็ตามกระบวนการทำงานเพื่อให้ได้ข้อมูลย้อนกลับในส่วนนี้ ผู้วิจัยพิจารณาจากทั้งสองวิธีการประกอบกัน ซึ่งพบว่า ผู้ปกครองทั้งหมดที่ผู้วิจัยมีโอกาสสนทนาด้วย และรวมทั้งผู้ปกครองที่ตอบคำถามปลายเปิด

มีความพอใจที่โรงเรียนได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น เนื่องจากมีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตประจำวัน นอกจากนี้จากการที่ผู้วิจัยสนทนากับผู้ปกครองนักเรียน รวมทั้งมีโอกาสเยี่ยมบ้านของนักเรียนหลายคน พบว่านักเรียนหลายคนได้นำความรู้ที่ได้เรียนไปใช้ในชีวิตประจำวันที่บ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้เกี่ยวกับการขยายพันธุ์พืช การทำที่แขวนกระถางโดยวิธีมัดบม การทำขนมทองม้วน การทำข้าวเกรียบปากทอง และการเผาถ่านจากซังข้าวโพด ความรู้ในบางเรื่องผู้ปกครองนักเรียนได้ชมเชยบุตรหลานของตนว่าสามารถทำได้ดี แม้แต่ตัวผู้ปกครองเองยังทำไม่ได้ เช่น การตอนกิ่ง การทำข้าวเกรียบ เป็นต้น ตัวอย่างของการตอบคำถามปลายเปิดของผู้ปกครองนักเรียนอยู่ในภาคผนวก

#### 5.4 บทสรุปการประเมินผลการนำหลักสูตรไปทดลองใช้

จากการประเมินผลการนำหลักสูตรไปทดลองใช้ในครั้งนี้ พบว่านักเรียนที่เรียนตามหลักสูตรท้องถิ่นที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นในครั้งนี้มีความสนใจเรียน และส่วนใหญ่ประสบความสำเร็จในการเรียน สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตรประจำวัน ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น รู้จักสภาพแวดล้อม และมีความภูมิใจในท้องถิ่นของตน รวมทั้งได้พัฒนาความสามารถและความถนัดเฉพาะบุคคลในบางเรื่องอีกด้วย

ครูผู้สอนงานอาชีพเห็นด้วยกับกระบวนการพัฒนาหลักสูตร และสนับสนุนให้มีการนำหลักสูตรไปใช้ในปีการศึกษาต่อไป

ผู้ปกครองนักเรียนมีความเห็นว่า หลักสูตรมีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตรประจำวัน และรู้สึกพอใจที่ทางโรงเรียนได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนในเรื่องเหล่านี้ให้กับบุตรหลาน

สิ่งที่ค้นพบจากการประเมินผลการนำหลักสูตรไปทดลองใช้ในครั้งนี้ คือ ความพอใจของนักเรียนที่ได้เรียนในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิตรประจำวัน ความพอใจของครูผู้สอนงานอาชีพและผู้ปกครองนักเรียน ซึ่งมีความเห็นว่าหลักสูตรท้องถิ่นมีประโยชน์ต่อตัวนักเรียน และได้ให้ข้อเสนอแนะแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น ข้อมูลจากส่วนนี้ ผู้วิจัยได้นำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรต่อไป

#### 5.5 การปรับปรุงหลักสูตร

ผู้วิจัยได้นำข้อสรุปจากการนำหลักสูตรไปทดลองใช้ การประเมินผลการนำหลักสูตรไปทดลองใช้ มาประมวล เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้น ให้เป็น

หลักสูตรฉบับสมบูรณ์ยิ่งขึ้น รายละเอียดของการปรับปรุงหลักสูตร มีดังนี้

หลักสูตรการขยายพันธุ์พืช จากการนำหลักสูตรไปทดลองใช้ พบว่าเนื้อหาบางส่วนยังไม่จำเป็นต้องให้นักเรียนได้เรียนรู้ในระดับนี้ เช่น การใช้ฮอร์โมนเร่งราก ผู้วิจัยจึงตัดเนื้อหาในส่วนนี้ออก เป็นต้น

หลักสูตรการทำขนมทองม้วนข้าวโพด หลักสูตรการทำน้ำปลาจากปลาร้า หลักสูตรการจัดสวนใบตาล ใบลาน หลักสูตรการทำข้าวเกรียบปากทอง มีเวลาเรียนน้อยไม่พอเหมาะกับกิจกรรม ผู้วิจัยจึงเพิ่มเวลาเรียนให้มากขึ้น

หลักสูตรการทำที่แขวนกระถางโดยวิธีมัดบม นักเรียนสามารถเรียนรู้และปฏิบัติได้เร็ว ใช้เวลาน้อยกว่าที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยจึงปรับเวลาเรียนให้น้อยลง

หลักสูตรการเผาถ่านจากซังข้าวโพด เป็นงานที่คนในท้องถิ่นปฏิบัติอยู่แล้ว ผู้วิจัยเห็นควรว่าน่าจะนำนักเรียนไปศึกษาวิธีการปฏิบัติจากสถานที่จริง ก่อนที่จะลงมือปฏิบัติจริงที่โรงเรียน จึงมีการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน ให้นักเรียนได้ศึกษานอกสถานที่ นอกเวลาเรียน

จากการปรับปรุงหลักสูตร ภายหลังการนำหลักสูตรไปทดลองใช้ และสิ้นสุดกระบวนการวิจัยแล้ว สามารถกล่าวโดยสรุปได้ว่า มีการปรับปรุงหลักสูตรในเรื่องของเวลาเรียนเป็นส่วนใหญ่

หลักสูตรฉบับสมบูรณ์ ที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ผู้วิจัยนำเสนอไว้ในภาคผนวก ข.